

## Jugoslovansko šolstvo.

(Govor g. državnega poslanca dr. Gregorčeca v državnem zboru dne 17. februarja 1896.)

(Konec.)

Ako se gre za popolnitev slovenskih učiteljskih mest, tedaj g. deželni šolski nadzornik Linhard in njegov deželni šolski svet tega zakona ne pozna. V Ormožu je razdelil obstoječo štirirazredno dvojezično ljudsko šolo v dvorazredno dvojezično in v dvorazredno nemško šolo, kar nasprotuje neki razsodbi upravnega sodišča, katera izrečno prepoveduje, da se pri ustanovitvi takozvanih priložnostnih šol ne smejo šolski otroci jemati iz že obstoječih šol. Sicer pa si je še dovolil drugo nepostavno dejanje. V tej važni stvari niti ni zašilal dotičnega okrajnega šolskega sveta.

Nadalje so se v najnovjšem času v večih trgih na južnem Štajarskem ustanovile nemške ljudske šole. Te nemške ljudske šole so se vse protizakonito ustanovile. Zakon izrečno pravi, da treba za ustanovitev kake šole vsaj skozi 5 let 40 za šolo godnih otrok, ki še v nobeno šolo ne hodijo.

Tega pa tukaj ne najdemo v nobenem trgu. V Ljutomeru imamo 14 nemških poleg 67 slovenskih otrok, na Laškem le 10 nemških in 115 slovenskih otrok, v Vojniku 17 nemških in 52 slovenskih, v Vitanju 18 nemških poleg 46 slovenskih otrok. Te šole so torej protizakonito nastale in jih moramo protizakonito plačevati. Ker ni bilo toliko nemških otrok, kolikor jih zakon zahteva, zato pa so vzeli tiste, ki so manjkali, pri slovenskih stariših s tem, da so jih tako dolgo strahovali in zapeljevali, dokler stariši niso privolili v ta novodobni rop otrok. — Med drugim se mi je sporočilo iz Ljutomer: Tamošnji davkar je pisal slovenskemu posestniku, da naj pošlje svoje otroke v novo nemško šolo, ker bo za to postal zapriseženi cenitelj.

Še to bi rad povedal. Štajarski deželni šolski svet in njegov deželni šolski nadzornik Linhard se obnaša proti slovenskemu učiteljstvu zelo nemilostno. Nedavno je bilo 57 šol povzdignjenih iz tretjega v drugi plačilni razred, to je plača 600 fl. se je povišala na 700 fl. Na nemškem gornjem Štajarskem je ta sreča zadela 35 šol, na nemškem srednjem Štajarskem 18 in na slovenskem južnem Štajarskem 4 šole. Ko smo o tem izvedeli, nas je ta vest zelo iznenadila in po pravici razburila.

Gospoda moja! S številkami in z neovrženimi resničnimi dogodki sem dokazal, da slovenska manjšina na Koroškem in Štajarskem od sedanjih deželnih šolskih oblastij v narodnih šolskih stvareh ne more pričakovati pravičnosti. Zato pa smo v svojo obrambo in da si ohranimo svoje narodno življenje, prisiljeni nastopiti ono pot, katero je nastopila nemška manjšina na Češkem in za njo tudi vlada. Češki deželni šolski svet v Pragi se je razdelil. Nemci so dobili svoj nemški oddelek in posebne nemške šolske nadzornike. To pot nastopiti smo prisiljeni tudi Slovenci na Koroškem in Štajarskem. Gospoda moja! Nobena rodbina, ki še ima nekoliko ponosa v sebi, si ne bo pustila gledati na vzgojo otrok zapovedovati od sosedne rodbine, naj si bo ta še tako olikana. V tem oziru velja svet, dober vzgled, a ne zapoved. Take zapovedi se vedno smatrajo za nepravilno seganje v pravice drugih in jih tudi nihče ne sluša. Isto velja tudi pri vsakem narodu, ki hoče narodno živeti in še dalje obstati. V šolskih stvareh, posebno gledati na ljudske šole, naj bi imel vsak avstrijski narod nekako narodno samoupravo. Nobenemu narodu naj bi ne bilo dovoljeno posegati v to okrožje, sicer ne bo pri nas pokoja in miru.

Mislím, da vlada ne bo našim težnjam in zahtevam neprijazna. Kajti isti uzroki, ki so obveljali v

obrambo nemške manjšine na Češkem, imajo tudi popolno veljavo za slovensko manjšino na Koroškem in Štajarskem le še v večji meri. Sicer pa je vladi, dokler ne dobimo narodnostnega zakona, zakona o kurijah v obrambo manjšin in izvrševalnega zakona k članu 19 državnega osnovnega zakona, edino tem potom mogoče ublažiti ostrost prepira v šolskih stvareh in pospešiti oni mir med avstrijskimi narodi, katerega si vsak domoljub že z ozirom na skupno državo po vsej pravici želi. Moj predlog se glasi: »Vlada se opozarja, naj najhitreje vse potrebno ukrene, da se deželna šolska sveta na Koroškem in Štajarskem razdelita v nemški in slovenski oddelek in se za Slovincem odločena učiteljska, izvrševalna komisija, za ljudske in srednje šole na Koroškem in Štajarskem nastavi poseben slovenski deželni šolski nadzornik«. — S tem sklenem.

## Cerkvene zadeve.

### Pridiga

premilostljivega gospoda knezoškofa **Mihaela** o priložnosti blagoslovitve vogeljnega kamena za novo farno cerkev v Čadramu na praznik obletnice cerkvenega posvečevanja dne 20. oktobra 1895.

(Konec.)

5. V Gospodu ljubljani kristijani! Vam pač gotovo dopada lepa cerkev. Vsi radi zahajate v čisto, znažno, vkusno postavljeno hišo božjo. Ali morda ni vsakdo izmed Vas vesel mične in vabljive cerkve sv. Barbare, v katero sem tudi jaz kot deček rad zahajal in v kateri sem nekako opravil prvo cerkveno službo, ko sem držal škropilnik, iz katerega so duhovniki škropili procesijo, došlo v križevem tednu v prijazno cerkev. O vsaki krasni cerkvi bi človek pel s kraljem Davidom: »Kako ljubo mi je svetišče tvoje, Gospod vojnih trum! Moja duša hrepeni in koprne po vežah Gospodovih. Moje srce in moje meso se veselijo v živem Bogu. Blagor jim, kateri prebivajo v tvoji hiši, o Gospod, vekomaj in vekomaj te bodo hvalili. Boljši je eden dan v tvojih vežah, kakor tisoč drugje. Izvolil sem, zaničevan biti v hiši svojega Gospoda, kakor bi stanoval v sotorih grešnikov. Ker usmiljenje in resnico ljubi Bog, milost in slavo daje Gospod. Dobrot ne bode kratil tistim, ki živé nedolžno. Gospod vojnih trum, blagor mu, kdor zaupa v tebe.« (Ps. 83, 2 nsl). Pa kakor dopada lep zvnanji tempelj, slično ugaja čista, brezmadežna duša Bogu in ljudem. Zato varujte te tempelje božje in branite je pred oskrumbo, da jih ne zapusti sv. Duh in je zasede hudobni duh. Bodite sv. tempelj, v katerem molite Očeta nebeškega v duhu in resnici (Jan. 4, 24), v katerem mu služite v svetosti in pravičnosti vse svoje žive dni. (Luk. 1, 75).

Ker poznam Vašo globoko vernost in pobožnost, kristijani predragi, zato vem, da Vas hudo v srcu zaboli, kadar slisite, da so hudobne roke kje kako hišo božjo oskrunile, da so jo dragocenosti oplenile, morebiti celo podrlé, kakor so v šestnajstem stoletju krivoverniki podirali katoliške cerkve, altarje, so lamali svete podobe, odpirali tabernakelje in svete hostije onečaščevali. Denimo, da greste na praznik sv. Barbare na divni griček, kjer stoji vkusno prenovljena cerkev, posvečena tej mogočni devici in mučenici. Pa glej, ko pridete do cerkve, zapazite, da so vhodna vrata vlomljena, in ko vstopite,